

AHMED-İ GAZZALİ, *KUŞLAR HİKAYESİ*
(ÇEV. VE HAZ. PROF. DR. NİMET YILDIRIM), İSTANBUL 2018

ARŞ. GÖR. DENİZ ERÇAVUŞ*

Sufî dünyada “Sultân-i Tarikat: *Tarikat Sultanı*” nitelemesiyle tanınan Ahmed-i Gazzalî V./XI. yüzyıl sonları ile VI./XII. yüzyılın ilk dönemlerinde yaşamış büyük sufî şeylerden biri olarak bilinir, aynı zamanda İslâm kültür dünyasının en büyük övünç kaynakları arasında yer alır. Bu büyük sufî şeyhin varlığında iki büyük sufî akımı Bağdat ve Horasan ekolleri birleşmiştir. O, bir taraftan Bağdat bilim birikiminin, öte yandan da Horasanlıların aşk dünyasının mirasçısıydı. Bu manevi soy kütüğü kişisel yetileriyle birleşince Şeyh Ahmed’in ilahi desteklerin de yardımıyla olgunluk aşamalarını bir bir aşarak yaşadığı çağda “sultan” lakabını almasını sağladı.

* ARŞ. GÖR. DENİZ ERÇAVUŞ, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü. Email: deniz.ercavus@atauni.edu.tr.

“İnsan ruhu” ya da diğer bir ifadeyle “nefs-i natika” karanlıklar ülkesindeki gurbetinde, ten karanlığında sürgünde olduğunun farkına vardığında, göksel aslına döner ve kılavuz melekle görüşür. Kılavuz melek ona söz konusu asıl yurduna dönüşü esnasında yol boyunca karşılaşıcağı zorlukları ve engelleri tek tek anlatır. “Kuş Risaleleri” diye adlandırılan bazı eserler de, gerçekte işte ruhun bu bilgilenmeden sonra karşılaşıcağı engelleri dile getirmek için sembolik dilde kaleme alınmış birtakım kitaplardır.

Sufi dünyada en önemli eserler arasında yer alan bu kitaptan önce İbn Sinâ ve Muhammed-i Gazzalî de kuş risaleleri yazmışlardı. Attâr, hem İbn Sinâ’dan hem de Gazzalî’den etkilenmiş olsa da tarzı İbn Sinâ’dan çok Gazzalî’ye daha yakındır. Dolayısıyla *Mantıku’t-Tayr*’daki hikayenin tasarlanması Gazzalî’nin risalesindeki aynıdır. Bu yüzden Gazzalî’nin *Kuşlar Risalesi* önem kazanmaktadır.

Dâstân-i Morğân: Kuşlar Hikayesi, kuşların Simorğ’a doğru yola çıkıp göklerde uçuşmaları V. ve VI. yüzyıllarda kaleme alınmış tasavvuf metinlerinde ve geleneksel tasavvuf kültüründe oldukça yaygındır. Ancak Ahmed-i Gazzalî’nin risalesi bu hikayenin tamamını aktaran ilk Farsça eserdir. Bu eser Fars Edebiyatı’nın aynı zamanda Fars Tasavvuf Edebiyatı’nın son derece değerli metinlerinden biridir.

İmam Gazzalî’nin İslam düşünce tarihindeki önemli yeri, tasavvuftaki büyüklüğü, küçük kardeşi, diğer önemli bir sufi Ahmed-i Gazzalî’nin yerince öne çıkmasına engel olmuştur. Gerek tasavvufun geçmiş dönemlerde gerek günümüzde Gazzalî denince akla büyük kardeş Ebû Hâmid Muhammed gelir.

Nimet Yıldırım, Fars Edebiyatı’nın, aynı zamanda Fars Tasavvuf Edebiyatı’nın son derece değerli hazinelerinden biri olan bu risaleyi Türkçe’ye aktarıp aynı zamanda Ahmed-i Gazzalî hakkında verdiği aydınlatıcı bilgilerle önemli bir boşluğu doldurmuştur. Yazar giriş bölümünde; genel olarak Ahmed-i Gazzalî’nin hayatı ve öğrenimi, tasavvuftaki yeri hakkında ayrıntılı bilgiler verip eserlerini tanıtmıştır. Ardından varlığı İslam öncesi İran Edebiyatı’na kadar dayanan *Kuş Risaleleri* hakkında ayrıntılı bilgiler vermiş, Ahmed-i Gazzalî ve “metafizik yolculuklar” konusunda kaleme almış olduğu *Kuşlar Hikayesi*’ni kısaca anlatmış. Son kısımda da Ahmed-i Gazzalî’nin *Kuşlar Hikayesi*’nin tercümesini vermiştir. Yazar Ahmed-i Gazzalî’yi ve onun tasavvuftaki yerini ortaya koyan ve bu önemli

risalenin tercümesini okuyucuya sunduğu bu eseriyle Fars Dili ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı, Tasavvuf Anabilim Dalı ve diğer alanlarda ilgililerine önemli bir hizmette bulunmuştur.

KAYNAKÇA

Ahmed-i Gazzalî. (2018). *Kuşlar Hikayesi* (Çev. ve Haz. Nimet Yıldırım). İstanbul 2018, Pinhan Yayıncılık.